ЄВРОПА 27.02.2024 | Еанна Маккей

Паралізовані минулим

У Північній Ірландії травма 30-річного конфлікту залишається відкритою раною. Новий дієздатний уряд подає надію.

Уряд Північної Ірландії нещодавно відновив свою роботу, яку було призупинено з травня 2022 року внаслідок суперечки щодо Brexit. Це лише посилило питання щодо конституційного статусу Півночі у Сполученому Королівстві.

Що ці політичні потрясіння означають для майбутнього мирного процесу і людей, які намагаються впоратися з травмою тривалого конфлікту?

Паралізована держава

Конфлікт у Північній Ірландії, відомий як «Смута», був періодом інтенсивного міжконфесійного насильства, коли суспільство було розділене між протестантськими юніоністами, лояльними до Британії, та католицькими націоналістами, які бажали об'єднатися з Ірландською Республікою. Починаючи з 1968 року і закінчуючи мирною Угодою Страсної п'ятниці 1998 року, понад 3,5 тис. людей загинули і майже 50 тис. отримали поранення. Відтоді було встановлено крихкий мир і призначено недієздатний уряд, який ділив владу.

Сьогодні залишки старого табору для інтернованих Лонг-Кеш – це безлюдна ділянка площею 350 акрів, на якій зберігся лише один зі старих блоків «H». Колись великий комплекс максимального рівня безпеки містив воєнізовані формування, відповідальні за руйнування Північної Ірландії. Це також було місце республіканських голодувань, які домінували в засобах масової інформації Ірландії на початку 1980-х років.

Залишки в'язниці Лонг-Кеш представляють

Протягом років було запропоновано багато планів його використання: від величезного торгового комплексу до центру миру – жодна

Північну Ірландію в цілому

з двох найбільших партій Півночі, Демократична юніоністська партія (DUP) та ірландська республіканська «Шинн Фейн», не можуть дійти згоди щодо того, що має бути. «Ми достатньо говоримо про жахливі речі, які відбувалися в цій країні, іноді нам просто потрібно прийняти те, що сталося, і рухатися далі разом», – сказав молодий охоронець, який обслуговував офіс на місці, де колись був вхід до в'язниці.

Залишки в'язниці Лонг-Кеш представляють Північну Ірландію в цілому. Держава, яка паралізована своїм минулим, незважаючи на бажання рухатися далі і створювати краще майбутнє. Невдала спроба її регенерації є симптомом її дисфункції. Привид минулого, який продовжує переслідувати людей сьогодні, а жах жорстокого конфлікту залишається видимим для всіх.

Період невизначеності

Після Brexit травма конфлікту лише посилилася. Багато хто вважає, що Brexit звів нанівець більшу частину роботи постконфліктного мирного процесу. Це означало об'єднання двох громад і пошук компромісу щодо конституційного статусу Північної Ірландії. Після Brexit спільна позиція зникла, і дві спільноти знову розділилися за політичною ознакою.

Алекс Вімберлі, лідер громади Corymeela, найстарішого товариства миру та примирення в Північній Ірландії, щодня бачить наслідки для людей, з якими він працює. «До Brexit існував ландшафт, коли ми всі могли вести розмови, які були менш загрозливими, тому що Угода Страсної п'ятниці була підкріплена ідеєю європейської спільності, – сказав він. – Brexit змусив людей повернутися до питання про те, хто ти – британець чи ірландець».

Без дієздатного уряду наслідки конфлікту лише ускладнюються

Лонг-Кеш та інші тіні минулого залишилися в невизначеному стані, обтяжуючи психіку тих, хто бачить їх щодня. Сімдесят відсотків дорослого населення у Північній Ірландії зіткнулися з проблемами психічного здоров'я за останній рік. Для порівняння: в Ірландській Республіці цей показник становить лише 18 відсотків. Рушійними факторами цього є спадщина насильства, те, як з ним боролися на державному рівні, і

пов'язаний з цим високий рівень економічної депривації.

Без дієздатного уряду наслідки конфлікту лише ускладнюються. Торговельні домовленості після Brexit, зокрема кордон з Республікою, стали каменем спотикання, що спричинив 24-місячну перерву в роботі інститутів розподілу влади Стормонт до початку цього місяця, коли було досягнуто нової домовленості.

Щоб запобігти жорсткому кордону після Brexit між Північною Ірландією та Республікою, уряди Великої Британії, ЄС та Ірландії узгодили та впровадили домовленість, спочатку відому як Північноірландський протокол. Це дозволяло вільно переміщати товари між Північчю і Республікою, але перевірялися ті, хто прямував до Великої Британії. Це запобігло жорсткому кордону, але викликало лють юніоністів, які вважали, що їхнє місце в союзі підривається. Прорив зрештою був досягнутий, коли переглянута угода, яку DUP визнала прийнятною, спростила торгівлю та зменшила перевірки та бар'єри між Північною Ірландією та рештою Великої Британії.

Привід для надії

Після конфлікту ЄС був ключовим гравцем у мирному процесі. Він прагнув побудувати примирення на спільних економічних інтересах. Це дозволило ірландським республіканцям «Шинн Фейн» і британським лоялістам в DUP працювати разом в уряді. Після того, як цей фундамент зруйнувався без інститутів розподілу влади, Північна Ірландія повернулася до своєї колишньої політики, що викликала розкол, а кордон з Ірландським морем виявився занадто важливим для DUP, щоб більше ділитися владою. Повернення до розподілу влади дає надію на відновлення будівництва мостів та усунення завданих збитків.

Але на поверхні залишаються більш широкі питання, пов'язані з наслідками насильницьких конфліктів. Белфаст є розділеним містом, де регулярно відбуваються акції громадянської непокори та заворушення. Досі чітко видно, як кожен район і вулиця підіймають свої кольори, позначаючи свою територію та приналежність.

З новим урядом Асамблеї та закінченням дворічної перерви у людей з'являється надія на

Робота з минулим – це те, що Північна Ірландія абсолютно не змогла вирішити. Недивно, що його дисфункціональна політична структура поєднується з суспільством, розділеним як ніколи.

початок нової ери миру, процвітання та співпраці

Нещодавні дії британського уряду є прикладом того, наскільки погано з ним впоралися: законопроєкт про термін давності, який передбачає безумовну амністію тим, хто причетний до вбивств під час Смути, вперше представив Борис Джонсон у 2021 році. Він був ратифікований Палатою лордів у вересні цього року, що викликало лють жертв з усіх сторін конфлікту.

Безсистемність, з якою британський уряд розробив цей законопроєкт, свідчить про те, наскільки заплутаним був процес успадкування. Якщо закон ухвалять, то не можна буде більше засуджувати жертв конфлікту в заручниках, і це ніколи не дозволить завершити правосуддя.

Це знову ж таки підкреслює вплив ухвалених в Лондоні рішень (на краще чи на гірше) на життя людей, які живуть по всій Північній Ірландії.

Але з новим урядом Асамблеї та закінченням дворічної перерви у людей з'являється надія на початок нової ери миру, процвітання та співпраці. Альтернатива просто нежиттєздатна.

Еанна Маккей

Еанна Маккей (Éanna Mackey) – мультимедійний журналіст і письменник.